

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Κείμενο διδαγμένο από το πρωτότυπο

Αριστοτέλους Ἠθικά Νικομάχεια Β 1, 4 -7

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ἕπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιῶντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεία ἀνδρεῖοι.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθετοῦντες τοὺς πολίτας ἐδίδοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθῆ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοὶ. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάσκοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοὶ.

Α'. Από το κείμενο που σας δίνεται να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα:
"τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον...ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη"

Μονάδες 10

Β'. Να γράψετε στο τετράδιό σας τις απαντήσεις των παρακάτω ερωτήσεων:

Β1. "Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον...ἀγαθῆ φαύλης": Ποιο αποδεικτικό επιχείρημα προσθέτει ο Αριστοτέλης σε αυτό το χωρίο, για να υποστηρίξει τη βασική του θέση ότι "οὐδεμία τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν φύσει ἡμῖν ἐγγίνεται";

Μονάδες 10

Β2. Ο Αριστοτέλης καταφεύγει σε επιχειρήματα (παραδείγματα) από τις τέχνες, για να περιγράψει τη διαδικασία απόκτησης των ηθικῶν ἀρετῶν. Να αποδώσετε τα παραδείγματα με δικά σας λόγια σχολιάζοντας τα σημεία στα οποία δίνει ιδιαίτερη ἐμφάση ο Αριστοτέλης.

Μονάδες 10

B3. Κείμενο διδαγμένο από μετάφραση Θουκυδίδου Περικλέους Έπιτάφιος Κεφ. 43

Αυτοί εδώ λοιπόν, σαν γνήσια παιδιά της πόλης, αυτό το φρόνημα έδειξαν. Όσοι όμως μένετε, έχετε καθήκον να εύχεστε το φρόνημά σας απέναντι στους εχθρούς να σας βάλει σε μικρότερο κίνδυνο, αλλά να μην καταδεχτείτε να είναι λιγότερο τολμηρό, λογαριάζοντας όχι μόνο με τα λόγια τις ωφέλειες - κάτι που θα μπορούσε ν' αναπτύξει κάποιος διεξοδικότερα σε σας, που κι από μόνοι σας τις ξέρετε εξίσου καλά, απαριθμώντας πόσα καλά εξασφαλίζει η αντίσταση στον εχθρό-, καλύτερα όμως προσηλώνοντας καθημερινά το βλέμμα σας στα έργα, που δείχνουν τη δύναμη της πόλης μας, κι έτσι να την αγαπήσετε με πάθος. Κι όταν αντιληφτείτε το μεγαλείο της, βάλτε στο νου σας ότι τη δύναμη αυτή την απέκτησαν άντρες τολμηροί που είχαν συνείδηση του καθήκοντος και με φιλότιμο την ώρα του αγώνα.

Αφού μελετήσετε το παραπάνω απόσπασμα να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Πώς περιγράφεται η σχέση του Αθηναίου πολίτη με την πόλη του;
- β. Όσα υποστηρίζει ο Περικλής στο συγκεκριμένο απόσπασμα μας επιτρέπουν να πούμε ότι η αθηναϊκή δημοκρατία ικανοποιεί το κριτήριο που θέτει ο Αριστοτέλης για να διακρίνει την αγαθή πολιτεία από τη φαύλη;

Μονάδες 10

- B4.** Να εξηγήσετε γιατί ο Πλάτων επέλεξε να διατυπώσει τις φιλοσοφικές του θέσεις σε διαλογική μορφή.

Μονάδες 10

- B5. α.** Με ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου σχετίζονται ετυμολογικώς οι παρακάτω :

ασύλληπτος, ανέκδοτος, δύσχρηστος,
ανδεκτικός, ανύποπτος, αδιάλειπτος.

Μονάδες 6

- β. άμαρτάνω: να γράψετε ένα συνώνυμο και ένα αντώνυμο της αρχαίας ελληνικής.

Μονάδες 4

Κείμενο αδίδακτο

Ξενοφώντος Κύρου Ανάβασις Γ, 1, 43-45

Ἐντεδύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῦς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλον πῶς εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας (ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν) αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

μαστεύω = ζητώ, προσπαθῶ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το κείμενο.
Μονάδες 20

2. α. ἀποθνήσκουσιν, ἐγνώκασι, ἀφικνουμένους, ζῶσιν, διάγοντας: Να γράψετε τον ἴδιο τύπο στον ἀόριστο.
Μονάδες 5

- β. τούτους: Να κλίνετε την αντωνυμία στον ενικό και πληθυντικό αριθμό στο γένος που βρίσκεται και να γράψετε μία του ἴδιου εἴδους στην ονομαστική ενικού του αρσενικού γένους.
Μονάδες 5

3. α. ἀποθνήσκουσιν: Να γράψετε ολόκληρη την πρόταση στην οποία ανήκει το παραπάνω ρήμα, να αναγνωρίσετε το εἶδος της, να προσδιορίσετε τη συντακτική της θέση και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής και εκφοράς της.
Μονάδες 4

- β. "ἐν τοιούτῳ καιρῷ ἔσμεν": Να μεταφέρετε τον ευθύ λόγο στον πλάγιο με εξάρτηση από τη φράση "Ξενοφὼν γὰρ εἶπεν".
Μονάδες 3

- γ. ἀφικνουμένους: Να αναλύσετε τη μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.
Μονάδες 3